

PM OM SÅNGER I MÄSSAN

Oavsett tillfälle kan sång alltid förekomma i mässan. Sång hör särskilt till församlingsmässan, i synnerhet på söndagar och vid andra festliga tillfällen. Men man kan mycket väl sjunga delar av mässan även andra gånger. Vissa av mässans partier kräver sång för att komma till sin rätt.

All sång och all musik i mässan är till för att förstärka vad mässan själv är och göra dess olika led mera uttrycksfulla – alltså inte bara att förgylla den eller göra den i största allmänhet festligare, mera meditativ el. dyl. Sången och musiken i mässan är äkta och i överensstämmelse med liturgins anda bara om den leder till att gudstjänstens olika led blir mera uttrycksfulla. Varje led i mässan har sin egen uppgift och därför också sina egna krav på musiken.

Alla mässor ska firas exakt i överensstämmelse med kyrkans ordning – en ordning som samtidigt ger stort utrymme åt variation efter omständigheter och önskemål. Den musikaliska utformningen är alltså inte helt och hållet överlämnad åt vad respektive musiker, präst eller församling tycker.

Vad är viktigast att sjunga?

Vissa moment i mässan kräver sång för att riktigt komma till sin rätt. Det gäller framför allt:

- Halleluja
- Sanctus (Helig, helig, helig ...)
- Gloria (Ära vare Gud i höjden ...)

Andra moment kan ibland sjungas, ibland läsas, till exempel:

- Kyrie (Herre, förbarma dig)
- Responsoriepsalmen
- Credo (trosbekännelsen)
- Agnus Dei ([O] Guds lamm ...)

Till varje mässa hör en text för *introitus* (i mässans början) och en för *communio* (under kommunionen). Dessa, som står i missalet, kan antingen sjungas eller läsas. Om man vill kan man också ersätta *introitus* och *communio* med psalmer ur *Cecilia* – men det ska alltså alltid ingå både en *introitus* och en *communio*. Dessutom säger mässordningen att man *kan* sjunga en sång under offertoriet (= tillredelsen av offergåvorna) och om man så vill en lovsång efter kommunionen. Till dem finns inga texter i mässboken.

Slutpsalm förekommer ofta men ingår inte i mässordningen. Mässan slutar i och med utsändningen ”Gå i Herrens frid. – Gud vi tackar dig.” Om man sjunger något efter ”Gå i Herrens frid ...” hör det alltså inte till själva mässan.

Vad är sången till för?

Vissa sånger i mässan *beledsagar/ackompanjerar* liturgiska handlingar. Andra sånger *utgör* liturgiska handlingar, dvs. utgör led i mässan som för mässans förlopp vidare. Det kan beskrivas så här:

Moment	Utgör egen rit	Beledsagar annan rit
Ingångssång		Beledsagar intåget (och sluter samman den gudstjänstfirande församlingen)
Kyrie	Utgör egen rit: bönerop	
Gloria	Utgör egen rit: lovsång	
Responsoriepsalm	Utgör egen rit: textläsning i sjungen form med församlingssvar	
Halleluja		Beledsagar evangelieprocession
Credo	Utgör egen rit: trosbekännelse	
(Offertoriesång)		Beledsagar (frambärandet och) tillredelsen av gåvorna
Sanctus	Är ett led i den eukaristiska bönen: församlingens instämmande i lovprisningen	
Herrens bön	Utgör egen rit: förberedelsebön inför kommunionen	
Agnus Dei		Beledsagar brödsbrytelsen
Kommunionsång		Beledsagar kommunionen
(Lovsång efter kommunionen)	Utgör egen rit: lovprisning eller bön efter kommunionen	

Vem ska sjunga vad?

Det beror på vad varje sång har för uppgift i mässan som helhet. Det som kyrkan föreskriver kan schematiskt återges så här:

Moment	Funktion	Vem sjunger?
Ingångssång	Beledsagar intåget och sluter samman den gudstjänstfirande församlingen	Kantor/församling <i>eller</i> kör/församling <i>eller</i> församlingen <i>eller</i> enbart kören
Kyrie	Bönerop	Kantor/församling <i>eller</i> kör/församling <i>eller</i> enbart kören
Gloria	Utgör egen rit: lovsång	Efter prästens/kantorns intonation: Församlingen <i>eller</i> kantor/församling <i>eller</i> kör/församling <i>eller</i> enbart kören
Responsoriepsalm	Utgör egen rit: textläsning i sjungen form med församlingssvar	Kantor/församling <i>eller</i> enbart kantor (utan församlingsomkväde). Kan också läsas (ev. utan församlingsomkväde).
Halleluja	Beledsagar evangelieprocession, förbereder evangelieläsningen	<i>Halleluja</i> : Kantor/församling <i>eller</i> kör/församling. <i>Versen</i> : Kantor <i>eller</i> kör.
Credo	Utgör egen rit: trosbekännelse	Församlingen <i>eller</i> kör/församling <i>eller</i> kantor/församling.
Offertoriesång	Beledsagar (frambärandet och) tillredelsen av gåvorna	Valfritt.
Sanctus	Led i den eukaristiska bönen: församling-	Hela församlingen tillsammans

	ens instämmande i lovprisningen	med prästen.
Herrens bön	Utgör egen rit: förberedelsebön inför kommunionen	Hela församlingen tillsammans med prästen.
Agnus Dei	Beledsagar brödsbrytelsen	Kantor/församling <i>eller</i> kör/församling <i>eller</i> församling <i>eller</i> enbart kören.
Kommunionsång	Beledsagar kommunionen	Kantor/församling <i>eller</i> kör/församling <i>eller</i> församling <i>eller</i> enbart kören.
(Lovsång efter kommunionen)	Utgör egen rit: lovprisning eller bön efter kommunionen	Församlingen.

Kan och bör böner och textläsningar sjungas?

Det är en bedömningsfråga. Som allmän regel gäller att böner och textläsningar kan och bör sjungas

- om det leder till att texten hörs bättre och blir mera uttrycksfull;
- om prästen/diakonen/lektorn verkligen kan sjunga;
- om det stämmer överens med stilkaraktären i respektive text. Mycket prosaiska, ”vardagliga” texter bör inte sjungas – inte ens om de hämtas ur Bibeln. Däremot bör särskilt högtidliga böner om möjligt sjungas, särskilt den mest poetiska delen av den eukaristiska bönen, dvs. prefationen.

Även om evangeliet läses kan man sjunga inledningen och avslutningen för att markera evangeliets betydelse och ge det större högtidlighet.

Måste man sjunga över huvud taget?

Nej – men vissa moment i mässan kräver sång för att riktigt komma till sin rätt. (Se ovan.)

Se vidare

- ”Allmän introduktion till det romerska missalet” i *Missale för Stockholms katolska stift*
- Förordet till *Cecilia: Koralbok III*

Katolska liturgiska nämnden 2006, 2008